

اسماعیل سرکوهی،^۱ علی مودتی^۲

از صفحه ۱۹۱ الی ۲۱۸

چکیده

زمینه و هدف: وقوع سرقت، به‌ویژه سرقت مسلحانه به عنوان نمود بارزی از خشونت در جامعه، اثرات و تبعات منفی بر جامعه و تک‌تک شهروندان داشته و ارتباط مستقیم با کاهش احساس امنیت دارد، پژوهش حاضر با هدف بررسی پرونده‌های جرم سرقت مسلحانه بانک در سال‌های اخیر و شناخت ویژگی‌های سارقان مسلح بانک‌ها، شیوه و شگرد سارقان و آسیب‌پذیری بانک‌های هدف به ریشه‌یابی آن عوامل می‌پردازد.

روش‌شناسی: این پژوهش از نوع توصیفی است که از لحاظ هدف؛ کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری اطلاعات، اسنادی و پیمایشی است که در آن از روش‌های کیفی استفاده می‌گردد. جامعه آماری مورد مطالعه شامل پرونده‌های سرقت مسلحانه بانک استان فارس در بازه زمانی سال‌های ۹۰ تا ۹۴، موجود در اداره پلیس آگاهی استان فارس است. در این پژوهش به جهت تجزیه و تحلیل سرقت مسلحانه بانک‌ها با انجام مصاحبه و مرور ادبیات پژوهش، موضوع شاخص‌های هر کدام از سؤالات مشخص و سپس با تدوین پرسشنامه به احصاء اطلاعات (داده‌ها) مورد نیاز از پرونده‌های جامعه آماری اقدام شده و برای توصیف داده‌ها از جداول فراوانی، نمودار فراوانی و سایر آماره‌های توصیفی استفاده شده است.

یافته‌ها و نتایج: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد مهم‌ترین عامل بازدارنده این جرم، استقرار نگهبان مسلح به سلاح گرم در داخل بانک و گشت نامنظم پلیس است و عوامل مؤثر بر افزایش سرقت عدم توجه به دستورالعمل‌های پیشگیری از جمله عدم استفاده از شیشه رنگی (به نحوی که داخل بانک مشخص باشد) و پیشخوان‌های مناسب، درب‌های جداکننده، تجهیزات عدم دسترسی و دید به گاو صندوق و برخی از تجهیزات حفاظتی است که سبب انتخاب شدن بانک توسط سارقان برای سرقت است.

واژه‌های کلیدی

سرقت، سرقت مسلحانه، بانک، سرقت مسلحانه بانک، سارق مسلح.

۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت انتظامی.

۲. کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، (نویسنده مسئول) mavadati@yahoo.com

مقدمه

سرقت در میان انحرافات رفتاری و اجتماعی تقریباً از جمله مواردی است، که در اغلب زمان‌ها و مکان‌ها به‌عنوان یک عمل ناهنجار تلقی شده و جرم محسوب می‌گردد و به آن، به‌عنوان یک عمل منفی و بد نگریسته می‌شود، که از با سابقه‌ترین جرائم بشری بوده و در جوامع مختلف با شیوه‌های متفاوت دیده می‌شود.

در بین انواع سرقت، سرقت مسلحانه به‌عنوان پدیده‌ای که همزمان امنیت مالی و جانی افراد جامعه را برهم می‌زند، دارای درجه اهمیت فوق‌العاده‌ای است. چرا که ضمن آن که انگیزه افراد جامعه را برای کسب ثروت و دارایی تضعیف می‌کند، تسهیل‌کننده هرج و مرج در مناسبات و روابط اجتماعی و بدنبال آن تزلزل در بنیان‌های نظم عمومی و اجتماعی و شیوع سایر جرائم اجتماعی و نهایتاً تضعیف احساس امنیت در جامعه می‌گردد.

بیان مسأله

یکی از مسائلی که این روزها امنیت اجتماعی - اقتصادی و... شهروندان را تهدید می‌کند و به نوعی با نظم و امنیت کشور در ارتباط است، سرقت مسلحانه از شعبات بانک‌ها است، که با وقوع یک سرقت مسلحانه که بازتاب اجتماعی، سیاسی و... می‌تواند داشته باشد، فضای امنیتی جامعه سست و امنیت در بین شهروندان کم‌رنگ و فضای جامعه بشدت متزلزل و اثرات روانی خاص بوجود می‌آید. فراتر از این، وقوع یک سرقت مسلحانه از یک بانک حتی می‌تواند بازتاب رسانه‌ای خارج از کشور داشته باشد و رسانه‌های گروهی خارج از کشور این موضوع را بسیار پررنگ کرده و اذهان جهانی را بر بی‌ثباتی امنیتی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... کشور سوق دهند و از این زمینه سوء استفاده نمایند. از طرفی در بُعد داخلی اعتماد عمومی را از پلیس به عنوان حافظ امنیت، جان و مال مردم سلب می‌نماید و اختلالات پولی در

چرخه اقتصادی بوجود می‌آورد و حس ناامنی اقتصادی را در شهروندان بوجود می‌آورد و مردم کمتر جهت سرمایه‌گذاری در بانک‌ها تمایل نشان‌داده و مضافاً پول‌های سرگردان بسیار شده و چرخه اقتصادی مختل می‌گردد.

در سال‌های اخیر چندین مورد سرقت مسلحانه بانک در کلان شهر شیراز و استان فارس رخ داد، با توجه به موارد ذکر شده قطعاً در این شرایط احساس امنیت در بین شهروندان کم رنگ و اثرات روانی خاص را بوجود می‌آورد. در این برهه، افراد به‌هنگام ورود به شعب بانک‌ها احساس وقوع هرگونه خطر احتمالی جانی و مالی می‌نمودند که این عدم احساس امنیت حتی برای کارمندان بانک و نگهبانان نیز متصور بود، فضای امنیتی استان سست و وقوع این جرائم موجب شده بود بی‌ثباتی امنیتی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی بر اذهان عمومی داشته باشد.

اعتماد عمومی را از پلیس به عنوان حافظ امنیت، جان و مال مردم سلب می‌نمود، از سویی تمام توان و تلاش‌های پلیس را صرف کشف و سرکوبی باندهای سارقان مسلح بانک‌ها می‌نمود و پلیس را از پرداختن به سایر وظایف خود دور می‌ساخت. با توجه به موارد بالا در پژوهش حاضر محقق بر آن است، تا ضمن شناسایی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی سارقین مسلح بانک‌ها در بازه زمانی ذکر شده، شگردهای مجرمانه سارقین مسلح بانک‌ها، همچنین آسیب‌پذیری بانک‌های هدف سارقین مسلح را مورد بررسی قرار دهد.

مبانی نظری پژوهش

سرقت^۱: به معنای دزدی، ربودن مال و اشیاء منقول، بدون رضای صاحب و برخلاف حق، که در اصطلاح؛ آن را سرقت ساده و سرقت عادی می‌گویند. به عبارت دیگر

1. Theft.

ربودن مال متعلق به دیگری را، سرقت می گویند (قانون مجازات اسلامی، ۱۳۹۲: ماده ۲۶۷).

سرقت مسلحانه: هرگاه فرد یا افرادی، مسلحانه در امر سرقت یا قطاع الطريق (راهزنی) امنیت مردم یا جاده را برهم بزنند و رعب و وحشت ایجاد نمایند، مرتکب جرم مسلحانه شده‌اند. از دیدگاه انتظامی و کارآگاهان کشف جرم و پلیس، سرقت مسلحانه به دو نوع سرقت مسلحانه با سلاح گرم و سرد تقسیم می‌گردد. لیکن از نظر قضایی به استناد مقررات جزایی میان سلاح سرد و گرم فرقی نیست و حتی چنانچه فرد یا افرادی با سلاح سرد نیز مرتکب سرقت و راهزنی معرفی گردند و امنیت مردم را سلب و ایجاد ارباب نمایند، همانند سارقین مسلحی که با سلاح گرم مرتکب سرقت رعب‌آوری می‌شوند از مصادیق محاربه به شمار می‌روند (قربانی، ۱۳۷۸: ۴۳۲).

سارقین مسلح بانک‌ها: سارقین مسلحی که به بانک‌ها حمله می‌کنند، از دزدان حرفه‌ای و باهوشی هستند که اعضای باند خود را با وسواس و تلاش زیاد انتخاب می‌کنند و مقدمات عمل را با نهایت دقت فراهم می‌سازند.

این افراد به سلاح کمری و در بعضی موارد به ماسک و مواد منفجره مجهز هستند و با شناسایی قبلی اقدام به سرقت می‌کنند. این گونه سرقت‌ها بیشتر به صورت علنی و در روز روشن و با خشونت و جسارت انجام می‌گیرد. سارقین یا از طریق نفوذ از ساختمان مجاور یا طبقه فوقانی بانک و یا از طریق سوراخ کردن سقف یا دیوار و نفوذ به داخل بانک (شب‌ها) و تخریب گاوصندوق مبادرت به سرقت می‌کنند. (خلعتبری و همکاران، ۱۳۸۴: ۴۵).

بانکداری: با توجه به اهمیت بانک‌ها یکی از مسایلی که این روزها، امنیت و آرامش شهروندان و به نوعی نظم و امنیت کشور را مورد تهدید قرار می‌دهد، سرقت مسلحانه

از شعبات بانک‌های کشور است بعضاً هفته‌ای و روزی نمی‌گذرد که گزارش و اخبار این گونه سرقت‌ها در روزنامه‌های کثیرالانتشار درج و ثبت نگردد.

حتی گاهی اتفاق می‌افتد که یکی از شعبات بانک‌ها، برای بار دوم مورد دستبرد سارق مسلح قرار می‌گیرد و بیم آن می‌رود که این امر به داستانی روزمره و تکراری تبدیل گردد.

شک و تردیدی نیست که اگر این گونه سرقت‌ها در اکثر کشورهای جهان وجود دارد و یافتن راهکاری که بطور کلی این پدیده را ریشه کن کند شاید امکان‌پذیر نباشد، ولی مسئله مهم این است که رویدادها هر چند مورد توجه مسئولان امنیتی-قضایی و بانکی کشور قرار گرفته است ولی تدبیری مناسب برای کاهش آن صورت نگرفته است. همچنین از پیامدهای سرقت‌های مسلحانه از بانک‌های کشور را می‌توان اخلال در نظم بانکی کشور و سیستم‌های حیاتی اقتصاد کشور دانست، بدیهی است اگر کمیّت و کیفیت این گونه جرایم افزایش یابد اثرات روانی فراوانی بر روی مشتریان و کارکنان بانک می‌گذارد و امکان خدمات‌دهی مناسب، سلب خواهد شد و امنیت ملی کشور با توجه به افزایش سرقت‌های مسلحانه بانک‌ها در معرض خطر می‌افتد. لذا برای جلوگیری از این نوع سرقت‌های مسلحانه طرح‌های امنیتی مورد توجه قرار می‌گیرد، چون وقوع هر سرقتی از بانک می‌تواند نشانگر عدم پوشش انتظامی لازم باشد و پلیس نیز به‌عنوان متولی برقراری نظم و امنیت جهت پیشگیری از سرقت‌های مسلحانه بانک‌ها باید تدابیر لازم را اتخاذ نماید (صالحی، ۱۳۸۰: ۴۳).

پیشگیری: واژه پیشگیری امروز در معنی جاری و متداول آن دارای دو بُعد است: «پیشگیری» یا «جلوگیری کردن» هم به معنی پیش‌دستی کردن، پیشی گرفتن و به جلوی چیزی رفتن و هم به معنای «آگاه کردن، خبر چیزی را دادن و هشدار دادن» است. اما در جرم‌شناسی پیشگیرانه، پیشگیری در معنی اول آن مورد استفاده واقع می‌شود، یعنی با

کاربرد فنون مختلف به منظور جلوگیری از وقوع بزهکاری، هدف به جلوی جرم رفتن و پیشی گرفتن از بزهکاری است. اما از نظر علمی، پیشگیری یک مفهوم منطقی-تجربی است، که همزمان با تعاملات عقلانی و مشاهدات تجربی ناشی می‌شود (اسحاقی، ۱۳۸۲: ۹).

چارچوب نظری

نظریه پیشگیری موقعیت‌مدار

پیشگیری موقعیت‌مدار به دنبال پژوهشی درباره‌ی بازپروری زندانیان مطرح شد. براساس این پژوهش؛ میان فرار زندانیان و تکرار جرم آن دسته از جوانانی که در خانه‌های نیمه‌کاره زندگی می‌کنند ارتباط تنگاتنگی وجود دارد. در این پژوهش نشان داده شده است که محیط سکونت نقش اثرگذاری بر روی تکرار جرم افراد دارد و بدین ترتیب پژوهشگران به اهمیت فرصت‌های مناسب برای ارتکاب جرم و موقعیت‌های پیش از بزهکاری پی بردند (نیازپور، ۱۳۸۴: ۹۳).

نظریه‌ی گزینش عقلانی^۱

کلارک به همراه کرنیش نظریه‌ی گزینش عقلانی را بیان کردند. «این رویکرد می‌پندارد که بزهکار احتمالی تصمیم‌گیرندگان عاقلی هستند که به دنبال تأمین منافع اقتصادی خویش - پس از ارزیابی میزان خطر و منافع حاصله - از طریق ارتکاب بزه هستند» (رزبنام، دنیس و دیگران، ۱۳۷۹: ۱۵۱).

نظریه‌ی شیوه زندگی^۲

این نظریه به تأثیر شیوه و سبک زندگی بزه‌دیدگان بر ارتکاب جرم تأکید می‌ورزد، به گونه‌ای که روش و سبک زندگی افراد را به دو گونه‌ی سبک‌گزینشی و اجباری تقسیم

1. Rational Choice.
2. Life style theory.

می کنند. سبک گزینشی شیوه‌ای است که فرد آن را برای خود انتخاب می کند. اما سبک اجباری روشی است که فرد در گزینش آن از خود اختیاری ندارد. «آن چنان که سبک زندگی افراد سبب حضور آن‌ها در مناطق و محله‌های پر خطر و تماس بیشتر با بزهکاران احتمالی را فراهم آورد» (خالقی، ۱۳۸۰: ۳۴). این حضور موجب می شود؛ که فرصت‌های بیشتری در اختیار بزهکاران احتمالی قرار گیرد و در نتیجه احتمال بزه‌دیدگی افزایش یابد.

نظریه فعالیت‌های روزمره^۱

این نظریه فعالیت روزمره افراد را در افزایش احتمال بزه‌دیدگی آن‌ها مؤثر می داند، این نگرش چگونگی و نوع تحرک و جابجایی افراد در زمان و مکان را پدیدآورنده موقعیت مساعد برای بزهکاری تلقی می کند و بر همگرایی سه عنصر اساسی - بزهکار احتمالی، آماج مناسب، جذابیت و نبود مراقب توانمند - متمرکز شده است. (نیازپور، ۱۳۸۴: ۱۴۵).

نظریه فضای قابل دفاع^۲

رویکرد فضای قابل دفاع بر نقش و تأثیر محیط فیزیکی بر بزهکاری تأکید می‌ورزد. براساس این نگرش با تغییر محیط فیزیکی و مداخله در طراحی فضاهای مسکونی و تجاری می‌توان نرخ بزهکاری را با کاهش مواجه ساخت. «با آغاز ساخت و ساز اماکن عمومی، دانشمندان علوم اجتماعی و جرم‌شناسان ایجاد تغییر و تحولات در محیط فیزیکی را به عنوان شیوه‌ای برای رویارویی با جرم بررسی و معرفی کردند» (رزنبام، دنیس و دیگران، ۱۳۷۹: ۱۵۸).

1. Routine Activity Theory.
2. Defenisible Space Theory.

پیشینه پژوهش

در حوزه پژوهش حاضر پیشینه مطالعاتی اندکی وجود دارد و با جستجوی منابع علمی، پژوهشات مشابهی یافته نمی‌شود، با این حال در ادامه به دو مورد از پژوهشات که نسبت به سایرین بیشترین نزدیکی را با پژوهش حاضر دارند، آورده شده است.

صالحی (۱۳۸۵)، در پژوهش خود تحت عنوان؛ بررسی نقش پیشگیری وضعی در کاهش وقوع جرم سرقت مسلحانه از بانک‌ها و اماکن تجاری، به نتیجه زیر دست یافته است:

به کارگیری اقدامات حفاظتی و آموزش کارکنان بانک‌ها و اماکن تجاری در جلوگیری از سرقت مسلحانه این اماکن مؤثر هستند. این پژوهش فاقد ویژگی‌های سارقین، شگردهای آنان و بررسی تمامی تکنیک‌های پیشگیری کننده بانک‌ها است.

یانی (۱۳۹۱)، در پژوهش خود تحت عنوان بررسی انتظامی سرقت‌های مسلحانه از تلافروشی‌های تهران بزرگ سالهای ۱۳۸۵-۱۳۹۰ به نتایج زیر دست یافته:

به کارگیری عوامل انتظامی (پیشگیری، انتظامی، مقابله‌ای) در جلوگیری از سرقت مسلحانه تلافروشی مؤثر هستند. این پژوهش فقط به بررسی تأثیر انواع عوامل انتظامی (پیشگیری، انتظامی، مقابله‌ای) پرداخته است و سایر ابعاد پیشگیری کننده و سارقین را مورد بررسی قرار نداده است.

سؤال‌های پژوهش

- سارقین مسلح بانک‌ها از چه ویژگی‌های فردی و اجتماعی برخوردار می‌باشند؟
- شیوه و شگرد اقدامات مجرمانه سارقین مسلح بانک‌ها چگونه است؟
- بانک‌های هدف سارقین مسلح، دارای چه آسیب‌پذیری‌هایی می‌باشند؟

روش‌شناسی پژوهش

۱۹۹

این پژوهش از نوع توصیفی است که از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری اطلاعات اسنادی، از نوع مطالعه موردی است. روش مطالعه موردی که یکی از روش‌های روش‌شناسی تفسیری (نقطه مقابل روش‌شناسی اثباتی) است که در آن از روش‌های کیفی استفاده می‌گردد. روش مطالعه موردی به منظور تحلیل محتوا و مطالعه جامع یک پدیده، با توجه به امکانات روی هر یک مورد خاص متمرکز می‌شود و به طور عمیق به مطالعه آن می‌پردازد (ضمن اینکه منظور از مورد، حتماً به معنای کوچک بودن جامعه آماری نیست و ممکن است مورد مطالعه به صدها نفر برسد). در این روش براساس نیاز و جهت رسیدن به واقعیت، هم از مدل‌های ریاضی و آماری و هم از روش‌های کیفی استفاده می‌کنند (ساروخانی، ۱۳۸۷: ۸۳).

جامعه مورد مطالعه شامل پرونده‌های سرقت مسلحانه بانک استان فارس در بازه زمانی سال‌های ۹۰ تا ۹۴، موجود در اداره پلیس آگاهی استان فارس است.

با توجه به این که تحقیق حاضر تحلیل محتوا از نوع مطالعه موردی (اسنادی) است. در این روش می‌توان از ابزارهای مشاهده، یادداشت‌برداری و عکس بهره جست. روش اسنادی یکی از با ارزش‌ترین و پر استفاده‌ترین تکنیک‌های گردآوری داده‌های پژوهش‌های علوم اجتماعی به خصوص مطالعات موردی است که امکان کسب اطلاعات دقیق‌تر و عمیق‌تر را برای پژوهشگر فراهم می‌آورد (سرمد و دیگران، ۱۳۷۶: ۸۶).

روش این مطالعه، مطالعه موردی است. در این روش پژوهشگر، اطلاعات پژوهش را از بطن اسناد (همان پرونده‌های موجود) خارج و براساس سرفصل‌های اصلی طبقه‌بندی می‌کند و بر آن اساس به توصیف موضوع می‌پردازد. پرونده‌های مورد مطالعه شامل ۳۴

فقره پرونده‌های سرقت مسلحانه بانک استان فارس در بازه زمانی سالهای ۹۰ تا ۹۴، موجود در اداره پلیس آگاهی استان فارس است

در این پژوهش به جهت تجزیه و تحلیل سرقت مسلحانه بانک‌ها با انجام مصاحبه و مرور ادبیات پژوهش، موضوع شاخص‌های هر کدام از سؤالات مشخص و سپس با تدوین پرسشنامه (سؤالات دو گزینه‌ای بلی و خیر) به احصاء اطلاعات (داده‌ها) مورد نیاز از پرونده‌های جامعه آماری اقدام شده است.

در پژوهش به روش مطالعه موردی، برخلاف پژوهش‌های آزمایشی، پژوهشگر به دستکاری متغیر مستقل و مشاهده اثر آن بر متغیر وابسته نمی‌پردازد. همچنین مانند پژوهشگری که در پژوهش پیمایشی با انتخاب نمونه‌ای با حجم وسیع و معرف از جامعه درباره تعدادی از متغیرها به بررسی می‌پردازد، عمل نمی‌کند. این مورد می‌تواند یک واحد یا سیستم با حد و مرز مشخص و متشکل از عناصر و عوامل متعدد و مربوط به هم باشد (سرمدو دیگران، ۱۳۷۶: ۸۹). هدف کلی در هر مطالعه موردی مشاهده تفصیلی ابعاد مورد مطالعه و تفسیر مشاهده‌ها از دیدگاه کل‌گرا است. از این رو؛ مطالعه موردی بیشتر به روش کیفی و با تأکید بر فرآیندها و درک و تفسیر آن‌ها انجام می‌شود. مورد چنان انتخاب می‌شود که نمایانگر وضعیت یا حالت کلی تحت مطالعه، یا مثالی از پدیده‌های مورد نظر باشد که پژوهشگر می‌خواهد درباره آن‌ها به درک عمیقی دست یابد.

روش این مطالعه، موردی است. در این روش پژوهشگر، اطلاعات پژوهش را از بطن اسناد (همان پرونده‌های موجود) خارج و براساس سرفصل‌های اصلی طبقه‌بندی می‌کند و بر آن اساس به توصیف موضوع می‌پردازد. در این پژوهش برای توصیف داده‌ها از جداول فراوانی، نمودار فراوانی و مُد استفاده شده است.

معرفی حوزه مورد مطالعه

۲۰۱

فارس، هفتمین استان از ۳۱ استان ایران است که در بخش نیمروز این کشور واقع شده است. این استان با مساحتی در حدود ۱۲۲،۶۰۸ کیلومتر مربع، چهارمین استان بزرگ و با جمعیتی معادل ۴،۵۲۸،۵۱۳ نفر، بر طبق برآورد جمعیتی سال ۱۳۸۹ خورشیدی سازمان ملی آمار ایران، چهارمین استان پرجمعیت ایران به شمار می رود. براساس تقسیمات کشوری اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۰ خورشیدی، استان فارس به ۲۹ شهرستان، ۱۰۰ شهر، ۸۳ بخش و ۲۰۴ دهستان تقسیم شده است.

طی بررسی سایت بانک های کشور، تعداد بانک های استان فارس در زمان اجرای این پژوهش به شرح زیر است:

بانک ملی	۲۱۰ شعبه	بانک ملت	۱۲۸ شعبه
بانک سپه	۱۰۱ شعبه	بانک صادرات	۱۷۲ شعبه
بانک مسکن	۵۸ شعبه	بانک رفاه	۶۰ شعبه
بانک تجارت	۱۵۰ شعبه	بانک کشاورزی	۸۰ شعبه

یافته های پژوهش

سارقین مسلح بانک ها از چه ویژگی های فردی و اجتماعی برخوردار می باشند؟

۱. جنسیت تمامی سارقین مسلح بانک ها مرد (سن بین ۲۵ تا ۳۴ سال) است، بندرت دیده می شود در تیم خود، از زنان استفاده نمایند.

۲. براساس داده های جدول (۱)، ۱۶/۰ درصد از سارقین بی سواد، ۴/۰ درصد دارای سواد مقطع ابتدایی، ۴/۰ درصد دارای سواد در سطح دوم راهنمایی، و ۵۶/۰ درصد دارای سواد در سطح سیکل، و ۲۰/۰ درصد نیز دارای سواد در سطح دیپلم هستند.

جدول : فراوانی مربوط به سطح تحصیلات سارقین

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱۶/۰	۱۶/۰	۱۶/۰	۴	بی سواد
۲۰/۰	۴/۰	۴/۰	۱	سواد ابتدایی
۲۴/۰	۴/۰	۴/۰	۱	سواد دوم راهنمایی
۸۰/۰	۵۶/۰	۵۶/۰	۱۴	سیکل
۱۰۰/۰	۲۰/۰	۲۰/۰	۵	دیپلم
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۵	کل

۳. عمدتاً بیکار یا شاغل با درآمد کم هستند.

۴. براساس داده‌های جدول (۲)، ۷۶/۰ درصد از سارقین معتاد و ۲۴/۰ درصد نیز غیرمعتاد هستند.

جدول ۲: فراوانی مربوط به وضعیت اعتیاد سارقین

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۷۶/۰	۷۶/۰	۷۶/۰	۱۹	بلی
۱۰۰/۰	۲۴/۰	۲۴/۰	۶	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۵	کل

۵. عمدتاً دارای سوابق سوء کیفری بوده، رؤیاگرا هستند و به انگیزه حرص و ولع مادی و گرایش به لذت طلبی و فسادهای اجتماعی دست به جرم می‌زنند، انگیزه‌های فرهنگی، مذهبی و سیاسی ندارند.

۶. بندرت اعضاء باند سرقت مسلحانه بانک کشف نشده و بیشتر این افراد بنا به حکم قانونی محارب محسوب و به اعدام محکوم شده‌اند.

شیوه و شگرد اقدامات مجرمانه سارقین مسلح بانک‌ها چگونه است؟

۱. بیشتر در قالب تیم‌های ۲، ۳ یا ۴ نفره سرقت می‌نمایند، البته سرقت انفره به تنهایی هم دیده شده و بندرت گروه‌های ۵ نفره وجود دارد.
۲. سازمان یافته نیستند، سابقه آشنایی این افراد به صورت عضوگیری حساب شده و با مطالعه نیست، غالباً اعضاء از خویشاوندان سابقه‌دار، دوستان همشهری و یا رابطه هم‌بند بودن در زندان، بالیدر باند است. بیشتر از جوانان مهاجر به شهرها هستند که زنجیره ارتباط آنان تعریف شده نیست و پس از چند فقره سرقت از هم جدا می‌شوند.
۳. هدایت گروه در سرقت‌های مسلحانه بانک از سلسله مراتب و مقررات خاصی پیروی نمی‌کند و هر کسی که در ارتکاب جرم یا قدرت بدنی یا فراهم نمودن امکانات اجرای جرم مسورتر باشد هدایت باند را عهده‌دار است.
۴. براساس داده‌های جدول (۳)، ۶۴/۰ درصد از سارقین قبل از انجام عملیات مجرمانه خود اقدام به شناسایی بانک کرده‌اند. در رابطه با ۳۶/۰ درصد آنها نیز اطلاعی در دست نیست.

جدول ۳: فراوانی مربوط به بررسی سارقین از لحاظ شناسایی بانک قبل از انجام جرم

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۹۶/۰	۹۶/۰	۹۶/۰	۳۳	شناسایی کرده
۱۰۰/۰	۴/۰	۴/۰	۱	نامشخص
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

۵. اکثر سارقین مسلح به سلاح خود کار گرم هستند. در استفاده از سلاح شدیداً مضطرب هستند، بدلیل اضطراب و ترس از دستگیری عمدتاً تیراندازی هوایی

جهت ایجاد ارعاب‌نموده و در برخورد با هرکس که در مقابل آنان مقاومت نشان دهد (مثل نگهبانان مسلح بانک)، به وی تیراندازی و او را از پا در می‌آورند.

۶. براساس داده‌های جدول (۴)، در ۱۶/۰ درصد از بانک‌ها، سارقین در حین انجام سرقت اقدام به تیراندازی به سوی مردم و نگهبانان بانک کرده‌اند و ۸۴/۰ درصد نیز اقدام به تیراندازی نکرده‌اند.

جدول ۴: فراوانی مربوط به اقدام کنندگان به تیراندازی به سوی مردم و نگهبانان بانک

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱۶/۰	۱۶/۰	۱۶/۰	۴	بلی
۱۰۰/۰	۸۴/۰	۸۴/۰	۳۰	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

۷. به جهت فرار از معرکه در پایان سرقت از خودروها یا موتورسیکلت‌های سرقتی با پلاک‌های مجعول یا بدون پلاک استفاده می‌نمایند. در صورت شناسائی خودروهای کارمندان بانک در پارکینگ بانک، خودرو را سرقت و فرار می‌نمایند. بیشتر از خودروهای با شتاب بالا مانند پژو ۴۰۵ و پارس استفاده می‌کنند.
۸. تمامی سارقان به جهت حفظ گمنامی و شناسائی نشدن توسط اطرافیان یا دوربین‌های مداربسته، صورت‌های خود را با ابزارهایی مانند کلاه کشی، ماسک‌های پزشکی، چفیه و ... می‌پوشانند.
۹. اکثر سارقین مسلح بانک، ساعت‌های ۷ تا ۹ صبح را برای حمله به بانک و انجام مقاصد خود بر می‌گزینند.

بانک‌های هدف سارقین مسلح، دارای چه آسیب‌پذیری‌هایی می‌باشند؟

آیا موقعیت شعبه از لحاظ دسترسی پلیس و نیروهای خدمات امدادی در مکان مناسبی قرار داشته است؟: موقعیت بیش از دو سوم شعبات بانک‌ها از لحاظ دسترسی پلیس و نیروهای خدمات امدادی در مکان مناسبی قرار دارد. سارقان در شناسایی‌های اولیه خود سعی می‌کنند هدف‌هایی که در جاهای پرت‌تر و یا مکان‌های کم‌ترددتر هستند یا دسترسی کمتری به گشت‌های پلیس دارند را انتخاب کنند.

آیا جهات اربعه با زنده‌کشی و موانع فلزی مناسب محصور شده و دارای امنیت کافی بوده است؟ براساس داده‌های جدول (۵)، پاسخ ۳۸/۲ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۶۱/۸ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، جهات اربعه ۳۸/۲ درصد از بانک‌های مورد سرقت، با زنده‌کشی و موانع فلزی مناسب محصور شده و دارای امنیت کافی است.

جدول ۵: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
بلی	۱۳	۳۸/۲	۳۸/۲
خیر	۲۱	۶۱/۸	۱۰۰/۰
کل	۳۴	۱۰۰/۰	

آیا از ناحیه طبقات فوقانی و زیر زمین دارای امنیت کافی بوده است؟ براساس داده‌های جدول (۶)، پاسخ ۳۵/۳ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۶۴/۷ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، ۳۵/۳ درصد از بانک‌های مورد سرقت، از ناحیه فوقانی و زیرزمین دارای امنیت کافی است. این اماکن مکان‌های خوبی برای پناهگاه مجرمین از دید نگهبانان یا اغفال خود نگهبان می‌باشند. رعایت مقررات پیشگیرانه سبب جلوگیری بیشتر از سرقت می‌شود.

جدول ۶: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۳۵/۳	۳۵/۳	۳۵/۳	۱۲	بلی
۱۰۰/۰	۶۴/۷	۶۴/۷	۲۲	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

آیا داشتن فقط یک درب (فقط درب ورودی) رعایت شده بوده؟

بر اساس داده‌های جدول (۷)، پاسخ ۲۰/۶ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۷۹/۴ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، در ۲۰/۶ درصد از بانک‌های مورد سرقت، داشتن یک درب رعایت شده است. بدلیل عدم وجود دستورالعمل حفاظتی ساخت بانک یا تغییر کاربری ساختمان و تبدیل آن به بانک، در بسیاری از بانک‌ها یک درب پشتی با حیاط در پشت بانک وجود دارد که کارمندان از آن به‌عنوان درب ورود اختصاصی کارمندان و پارکینگ خودروهای خود استفاده می‌کنند. طی مطالعه پرونده‌های موجود مشاهده شد ۶ فقره سرقت بانک با ورود سارقین از درب پشت و ۳ فقره از آن با سرقت خودروی کارمندان و فرار سارقین همراه بوده است.

جدول ۷: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۲۰/۶	۲۰/۶	۲۰/۶	۷	بلی
۱۰۰/۰	۷۹/۴	۷۹/۴	۲۷	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

آیا داخل شعبه در شبانه روز از بیرون به سهولت قابل رویت بوده است؟

بر اساس داده‌های جدول (۸)، پاسخ ۵۸/۸ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۴۱/۲ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، داخل شعبه ۵۸/۸ درصد از بانک‌های مورد

سرقت، در شبانه روز از بیرون به سهولت قابل رؤیت است. داخل بیش از نیمی از شعبات بانک‌های مورد سرقت، در شبانه روز از بیرون به سهولت قابل رؤیت نیست. عدم رعایت این اصل موجب شده؛ اصل پیشگیری کمک به نظارت طبیعی، بطور غیرارادی از بین برود. در چندین مورد از سرقت‌ها سارقین از این نقص یا آسیب شعبه به خوبی بهره برده‌اند. بانک‌ها باید ملزم به نصب شیشه‌های ساده گردند، نصب هرگونه شیشه رنگی یا طرح‌دار یا چسباندن برگه‌های تبلیغاتی بر روی شیشه‌ها که موجب کاهش دید فضای داخل بانک از بیرون گردد از آسیب‌های جدی برای بانک بشمار می‌رود.

جدول ۸: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۵۸/۸	۵۸/۸	۵۸/۸	۲۰	بلی
۱۰۰/۰	۴۱/۲	۴۱/۲	۱۴	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

آیا سیستم‌های مدار بسته تلویزیونی با قابلیت ضبط در محوطه داخل و خارج بانک تعبیه شده بوده؟ بر اساس داده‌های جدول (۹)، پاسخ ۷۰/۶ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۲۹/۴ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، در ۷۰/۶ درصد از بانک‌های مورد سرقت، سیستم‌های مدار بسته تلویزیونی با قابلیت ضبط در محوطه داخل و خارج بانک تعبیه شده است. خصوصیات برخی سارقین باعث شده تا در شرایط فوق با پوشاندن صورت‌های خود دست به ریسک‌زدن داده و اعمال خود را مرتکب گردند ولی پیشرفت تکنولوژی دوربین مدار بسته نظارت تصویری، یکی از عوامل پیشگیری برای از جلوگیری از سرقت بانک است که بسیاری از مجرمان بالقوه را از ارتکاب این جرم باز می‌دارد.

جدول ۹: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

درصد مجمی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۷۰/۶	۷۰/۶	۷۰/۶	۲۴	بلی
۱۰۰/۰	۲۹/۴	۲۹/۴	۱۰	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

آیا شعبه مجهز به سیستم اعلام خطر الکترونیکی (آژیر) بوده است؟

بر اساس داده‌های جدول (۱۰)، پاسخ ۹۴/۱ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۵/۹ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، ۹۴/۱ درصد از بانک‌های مورد سرقت، مجهز به سیستم اعلام خطر الکترونیکی هستند. عملکرد پیشگیرانه این سیستم همانند مورد قبلی رعب و وحشت زیادی برای سارقین به همراه دارد. بنابراین عدم توجه به این تکنیک از آسیب‌های بانک بشمار می‌رود.

جدول ۱۰: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

درصد مجمی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۹۴/۱	۹۴/۱	۹۴/۱	۳۲	بلی
۱۰۰/۰	۵/۹	۵/۹	۲	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

آیا در طول ساعت کار شعبه دوربین‌های گاو صندوق و آلارم آن روشن بوده است؟

بر اساس داده‌های جدول (۱۱)، پاسخ ۱۷/۶ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۸۲/۴ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، در طول ساعت کار ۱۷/۶ درصد از بانک‌های مورد سرقت، دوربین‌های گاو صندوق و آلارم آن روشن است. بی‌توجهی و سستی کارمندان نسبت به امر فوق اقدامات پیشگیرانه بانک را خنثی کرده و می‌تواند سرعت

عمل پلیس در دستگیری، شناسائی سارقین و تسریع در روند پی جویی را به تأخیر اندازد.

جدول ۱۱: فراوانی مربوط به پاسخ های پرسش

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱۷/۶	۱۷/۶	۱۷/۶	۶	بلی
۱۰۰/۰	۸۲/۴	۸۲/۴	۲۸	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

آیا در هنگام باز کردن درب گاوصندوق محتویات آن از دید مشتریان مخفی بوده است؟

بر اساس داده های جدول (۱۲)، پاسخ ۳۸/۲ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۶۱/۸ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، در ۳۸/۲ درصد از بانک های مورد سرقت، در هنگام باز کردن درب گاوصندوق، محتویات آن از دید مشتریان مخفی است. از سویی کاهش تحریک هیجانی از طریق تکنیک هایی مانند کنترل و نهان کردن آماج سعی در پیشگیری از تحریک و نتایج بزهکارانه ناشی از آن را دارد. عدم رعایت این نکته در بررسی و شناسایی اولیه ای که سارقان از بانک می کنند (به گفته خود سارقین در بازجویی ها) تأثیر گذار است.

جدول ۱۲: فراوانی مربوط به پاسخ های پرسش

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۳۸/۲	۳۸/۲	۳۸/۲	۱۳	بلی
۱۰۰/۰	۶۱/۸	۶۱/۸	۲۱	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

آیا پیشخوان مناسب بین کارمندان و مشتریان تعبیه شده بوده ؟

بر اساس داده‌های جدول (۱۳)، پاسخ ۵۰/۰ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۵۰/۰ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، در ۵۰/۰ درصد از بانک‌های مورد سرقت، پیشخوان مناسب بین کارمندان و مشتریان تعبیه شده است. ایجاد جدارهای شیشه‌ای نشکن به جهت مجزا کردن کارمندان از عموم مردم یا به عبارتی ایجاد پیشخوان‌های مناسب با ارتفاع مناسب و شیشه‌های ضد گلوله، عاملی در اعتماد به نفس کارمندان، استفاده بهتر از امکانات حفاظتی در برخورد با جرم و عاملی پیشگیرانه برای دسترسی سارقان به آماج جرم است و عدم بکارگیری آن تسهیل در دستیابی سارقان به آماج و از آسیب‌های شعبات بانک است.

جدول ۱۳: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۱۷	بلی
۱۰۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۱۷	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

آیا محل راک سرور از امنیت مناسب برخوردار بوده است؟

بر اساس داده‌های جدول (۱۴)، پاسخ ۷۰/۶ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۲۹/۴ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، در ۷۰/۶ درصد از بانک‌های مورد سرقت، محل راک سرور از امنیت مناسب برخوردار است. البته بهره‌برداری از این سیستم توسط سارقان تاکنون مشاهده نشده است. این بخش حاوی تمامی اطلاعات شعبه است و نقطه‌ای حیاتی برای بانک بشمار می‌رود بنابراین توجه به این بخش از اقدامات ضروری و بی‌توجهی به آن از آسیب‌های بانک بشمار می‌رود.

جدول ۱۴: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۷۰/۶	۷۰/۶	۷۰/۶	۲۴	بلی
۱۰۰/۰	۲۹/۴	۲۹/۴	۱۰	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

آیا گشت‌های پلیس از بانک سرکشی و تعرفه بانک را امضا می‌کرده‌اند؟

بر اساس داده‌های جدول (۱۵)، پاسخ ۷۳/۵ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۲۶/۵ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، در ۷۳/۵ درصد از بانک‌های مورد سرقت، گشت‌های پلیس از بانک‌ها سرکشی و تعرفه را امضا می‌کنند. گشت‌های پلیس عموماً به وظایف خود بخوبی عمل نموده‌اند، خلاءهای موجود مربوط به صندوق‌های درون ادارات و شرکت‌ها یا باجه‌های کوچک است.

جدول ۱۵: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۷۳/۵	۷۳/۵	۷۳/۵	۲۵	بلی
۱۰۰/۰	۲۶/۵	۲۶/۵	۹	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

ویلسون در کتاب اداره امور پلیسی می‌گوید: گشت‌های تصادفی پلیس، ستون فقرات امور پلیسی هستند. او همچنین عنوان می‌کند که پلیس باید در همه جا حاضر باشد تا فرصت ارتکاب جرم از بین برود و از وقوع جرم پیشگیری کند. بنابراین اگر مجرمان احساس کنند پلیس ممکن است هر لحظه در محل حاضر شود، پس کمتر به ارتکاب اعمال مجرمانه روی می‌آورند. سارقین مسلح بانک‌ها در بررسی‌های خود دقیقاً

عملکرد گشتی‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهند و در ساعات عدم حضور، دست به عملیات مجرمانه خود می‌زنند. گشتی‌های پلیس باید برای سرکشی از بانک برنامه مشخص نداشته و به صورت تصادفی بانک‌ها را مورد سرکشی قرار دهند. هر قدر که خطر ارتکاب جرم بیشتر باشد، افراد کمتری رغبت به ارتکاب جرم خواهند داشت.

آیا بانک اقدامات پیشگیرانه در خصوص آموزش کارمندان و ارتقای سواد انتظامی آنها در مقابل سرقت مسلحانه انجام داده بود؟

بر اساس داده‌های جدول (۱۶)، پاسخ ۴۱/۲ درصد از سؤالات ارزشیابی «بلی» و ۵۸/۸ درصد نیز «خیر» است. به عبارت دیگر، در ۴۱/۲ درصد از بانک‌های مورد سرقت، اقدامات پیشگیرانه در خصوص آموزش کارمندان و ارتقای سواد انتظامی آنها در مقابل سرقت مسلحانه توسط بانک انجام شده است. با مطالعه پرونده‌های موجود در اغلب پرونده‌ها کارمندان نتوانسته‌اند از نکات پیشگیری کننده، آذیرهای خطر و پدال‌ها حین سرقت استفاده کنند و در مواردی فرصت استفاده از پدال‌ها را نداشته‌اند. آموزش کارکنان موسسه‌های عمومی و خصوصی و استفاده از آنان در برقراری یا تقویت محافظت از محیط و اموال نیز از روش‌های مؤثر پیشگیرانه است. احساس هوشیاری و کنترل اوضاع توسط کارکنان موجب انصراف و ناامیدی بسیاری از بزه‌کاران علاقه‌مند به ارتکاب جرم می‌شود و در صورت ارتکاب جرم نیز با واکنش حساب شده موجب افزایش ضریب دستگیری مرتکبان می‌شود لازم است مسئولان بانک با هماهنگی مدیران و اساتید پلیس نسبت به این موضوع (آموزش کارمندان) اهتمام ورزند.

جدول ۱۶: فراوانی مربوط به پاسخ‌های پرسش

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۴۱/۲	۴۱/۲	۴۱/۲	۱۴	بلی
۱۰۰/۰	۵۸/۵۸	۵۸/۵۸	۲۰	خیر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۴	کل

نتیجه‌گیری

۲۱۳

با توجه به یافته‌های به‌دست آمده از تحقیق، بیشتر سرقت‌های مسلحانه بانک‌ها به دلیل عدم توجه یا توجه کمتر به مطالب زیر صورت گرفته است.

۱. مهم‌ترین عامل بازدارنده جرم سرقت مسلحانه برای سارقین بر حسب گفته‌های خود سارقین که در اکثریت پرونده‌ها موجود است، استقرار نگهبان مسلح به سلاح گرم در داخل بانک است، که حسب مطالعات موجود موجب جابجائی در مکان جرم یا گاهاً نوع جرم شده است. زیرا انگیزه بیشتر این گونه مجرمان رسیدن به هدف بدون هرگونه درگیری است. از طرفی؛ مجازات‌های تعیین شده برای محارب و مفسدین فی الارض و حدود اختیارات نگهبانان مسلح در کاربرد قانونی سلاح، میل و رغبت سارقان مسلح بانک‌ها را برای ارتکاب این جرم کاهش می‌دهد. بنابراین جا دارد مسئولان و مدیران پلیس و سازمان بانک‌ها نسبت به این مهم توجه بیشتری بنمایند.

۲. ساعت حمله سارقین مسلح بانک بیشتر در ساعت‌های ۷ تا ۹ صبح است، بنابراین جا دارد مسئولان پلیس و بانک برای حراست از بانک در این ساعات غافل نباشند و با شروع کار شعبه نگهبان بانک را به محل پست خود بفرستند.

۳. در بسیاری از بانک‌های مورد سرقت مشاهده می‌شود علی‌رغم توصیه‌های جدی ناجا مبنی بر عدم تعبیه فضاهای زیرزمین و نیم طبقات بالایی، عدم استفاده از شیشه‌های رنگی (به نحوی که داخل شعب از بیرون قابل رؤیت باشد) و عدم تعبیه درب‌های خروجی پشت بانک غیر از درب ورود و خروج اصلی، این مهم گاهاً توسط مسئولان بانک بدلیل شرایط بانک (کم بودن فضای بانک، اجاره‌ای بودن و...) رعایت نمی‌گردد. بانک‌ها باید موظف به تغییر ساختار فضای داخلی ساختمان خود علاوه بر مکان‌یابی بیرونی باشند.

۴. عدم استفاده از برخی تجهیزات حفاظتی مثل قفل‌های گاوصندوق، دوربین‌های گاوصندوق، درب جلوگیری از تردد مشتریان به پشت باجه و... با آوردن بهانه‌های از سوی کارمندان بانک مثل شلوغی شعب هم در مواردی موجب ایراد خطراتی در این زمینه و تعلل در روند پی‌جویی می‌گردد.

۵. همچنان در بسیاری از شعب؛ پیشخوان‌های مناسب، درب‌های جداکننده، تجهیزات عدم دسترسی و دید به گاوصندوق نصب نشده است که خود موجب دسترسی آسان سارقین به آماج جرم را فراهم می‌آورد.

با توجه به نقش مهم عوامل پیشگیرانه، باید دستورالعمل‌های حفاظتی به گونه‌ای تنظیم گردند؛ که امکان هرگونه دسترسی آسان به آماج جرم در بانک‌ها برای مشتریان یا سارقان از ایشان سلب گردد. با رعایت نکات فوق می‌توان شاهد پایین آمدن چشم‌گیر آمار سرقت‌های مسلحانه بود.

پیشنهادها

۱- تدوین مقررات ویژه برای ارتقاء سطح حفاظت فیزیکی بانک متناسب با کاربری این اماکن: از آنجائیکه قوانین موجود در جهت پیشگیری از سرقت مسلحانه بانک‌ها قدیمی بوده و مستلزم بازنگری جدی است، قوانین جامعی به جهت بهسازی و برنامه‌ریزی، کنترل و هدایت دستورالعمل‌های حفاظتی و مراقبتی از بانک‌ها در مقابل سرقت‌های مسلحانه با همکاری، هماهنگی و تعامل مدیران و مسئولان اجرایی سازمان‌های پلیس و بانک تهیه و مسئولیت اجرای آن دقیقاً مشخص گردد. با مکان‌یابی مناسب و اصلاح موقعیت شعب بانک‌ها از لحاظ دسترسی پلیس و سایر امکانات و نیروهای خدمات امدادی در قالب دستورالعمل‌های ساخت شعب اقدام گردد.

۲- تشدید اقدامات نظارتی و کنترلی بر حسن اجرای مقررات مدون: قانون‌گذاری جدید در جهت قابل تعقیب بودن و ضمانت اجراء داشتن، برای نقض‌کنندگان مقررات

ویژه ارتقاء سطح حفاظت فیزیکی بانک. مقررات موضوعه فعلی برخی از دستورالعمل های پیشگیری از سرقت بانک تا حدودی احصاء شده ولی ضمانت اجرایی برای آن پیش بینی نشده است و بانک ها از این نقص و سکوت قانون سوء استفاده نموده که در برخی موارد به لحاظ فقدان ضمانت اجرا از زیر بار اجرای آن فرار می نمایند و گاه اقدامات و اعمالی مغایر آن انجام می دهند. پس باید با قانون گذاری جدید نسبت به رفع این نقیصه قانونی اقدام و قابل تعقیب باشد.

۳- در سال های اخیر تقریباً تمامی بانک ها به سیستم های حفاظتی مجهز شده اند، لیکن نصب این سیستم ها به منزله اتمام کار با این سیستم ها نیست. بانک باید در خصوص فضای تحت پوشش دوربین ها، آماده بکاری روزانه، گردگیری و اطمینان از شفافیت شیشه و لنز آن ها، همچنین آماده بکاری سیستم های اعلام خطر خود اطمینان حاصل و کارشناسان فنی پلیس بر این کار مطابق دستورالعمل های تدوین شده، نظارت کافی بنمایند. چه بسا عدم آماده بکاری یا واضح نبودن تصویر (در پرونده های موجود مورد بررسی قرار گرفته)، روند پی جویی را برای کارآگاهان آگاهی پلیس با موانعی روبرو ساخته، که موجبات فرار موقتی سارقین از چنگال عدالت و اخلال در پیشگیری از سرقت های آینده را فراهم می آورد.

۴- تشدید مجازات سارقین: با هماهنگی مقامات قضایی در تشدید مجازات سارقین، همچنین تسریع در روند رسیدگی و آگاهی رسانی عمومی مجازات سارقین اقدام، تا علاوه بر اقدامات پیشگیری های وضعی، جنبه اقدامات پیشگیرانه کیفی و اجتماعی در جامعه اجرایی گردد.

۵- تهیه بانک اطلاعات رایانه ای سارقین: با هماهنگی مقامات قضایی و سازمان زندان ها، بانک اطلاعات رایانه ای سارقین تهیه و بر اعمال سارقین مسلح سابقه دار کنترل و نظارت اعمال گردد. با توجه به این که سارقان مسلح بانک عموماً از افراد دارای سابقه مجرمیت

می‌باشند، این عمل در کنترل آنان، پیشگیری از رخداد جرم سرقت مسلحانه بانک توسط ایشان و تسریع در روند پی‌جویی حائز اهمیت است.

۶- مبارزه جدی با قاچاق سلاح و مهمات: آخرین راهکاری که برای پیشگیری از ارتکاب جرم پیشنهاد می‌شود کنترل وسایل ترغیب به ارتکاب جرم یا ضروری برای آن است. مثلاً، قوانین مربوط به نگهداری و حمل سلاح، سعی در محدود کردن دسترسی به بعضی از سلاح‌های خاص را دارند که ممکن است باعث ارتکاب جرم گردند. سلاح به‌عنوان ابزاری است که سارقین بانک با تکیه بر این عامل به انجام اعمال مجرمانه دست می‌زنند. مسئولین ذیربط مبارزه با قاچاق سلاح و مهمات خصوصاً در استان‌های مرزی و جنوبی باید تمامی تلاش‌های خود را در مبارزه با این معضل بنمایند تا جامعه را از وجود هرگونه سلاح عاری دارند.

منابع

- اسحاقی، محمد (۱۳۸۲). رویکردی استراتژیک به پیشگیری از جرم (مجموعه مقالات). چاپ اول، تهران: مرکز مطبوعات و انتشارات معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه.
- خلعتبری، عبدالحسین (۱۳۹۰). عملیات دستگیری سارقین خطرناک و بانندی. تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- خلعتبری، عبدالحسین؛ خوشزاد، رضا؛ احمدی، احمدرضا (۱۳۸۴). سرقت‌های مسلحانه و به‌عنف با رویکرد پلیسی و کارآگاهی از دیدگاه جرم‌شناسی و حقوقی. تهران: کتابسرای تندیس.
- ساروخانی، محمدباقر (۱۳۷۸). روش‌های پژوهش در علوم اجتماعی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، الهه (۱۳۷۶). روش های پژوهش در علوم رفتاری. تهران: نشر مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- قربانی، محمد (۱۳۸۷). مسیر قانون دادگستری در ایران. تهران: نشر چشمه.
- گسن، ریمون (۱۳۷۶). روابط بین پیشگیری وضعی و کنترل بزهکاری. ترجمه دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۱۹-۲۰، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی تهران.
- گسن، ریموند (۱۳۷۰) جرم شناسی کاربردی. ترجمه دکتر مهدی کی نیا، انتشارات علامه طباطبائی، چاپ اول، تهران.
- مشیری، مهشید (۱۳۷۴). فرهنگ فارسی (تک جلدی). چاپ سوم، تهران: انتشارات سروش.
- خلعتبری، عبدالحسین (۱۳۸۱). مهاجرین و سرقت های مسلحانه تهران بزرگ. پایان نامه کارشناسی ارشد: دافوس ناجا.
- صالحی، سیدمحمد مهدی (۱۳۸۵). بررسی نقش پیشگیری وضعی در کاهش وقوع جرم سرقت مسلحانه از بانک ها و اماکن تجاری. پایان نامه کارشناسی ارشد: دافوس ناجا.
- یانی، رضا (۱۳۹۱). بررسی انتظامی سرقت های مسلحانه از طلافروشی های تهران بزرگ ۱۳۸۵-۱۳۹۰. پایان نامه کارشناسی ارشد: دافوس ناجا.

- Shinder , Debra Little john; Scene of the Cyber Crime, Computer Forensics Hand Book;SyngressPublication;2002.
- Cornish, D., & Clarke, R.V. (2003). Opportunities, precipitators and criminal decisions: A reply to Wortley's critique of situational crime revention. In M.J. Smith, & D. Cornish (Eds.), Theory for Practice in Situational Crime Prevention Monsey, NY:, Criminal Justice Press, Vol. 16,
- Clarke. Ronald V, Situational Crime Prevention Successful Case Studies,
- Second Edition, Harrow and Heston, Publishers, 1997,
- Weisburd , D.(2005) Hot Spots Policing Experiments and Criminal Justice Research . Annals of the American academy of political and social science, 599.
- Raine, Adrian. (1993) The Psychopathy of Crime, New York: Academic Press. Rutledge.

Archive of SID